

**F
E
F
A**

د افغانستان د آزاد او عادلانه ټولټاکنو بنياد

بنياد انتخابات آزاد و عادلانه افغانستان

Free&Fair Election Foundation of Afghanistan

اعلاميه مطبوعاتي بنياد انتخاباتازاد و عادلانه افغانستان (فيفا)

25 دلو 1388 – 14 فبروي 2010

تا زمان تدوير انتخابات پارلماني که توسط کميسيون مستقل انتخابات علام شده (27 سنبله 1389) حدود 7 ماه باقي مانده است. و لازم است، تا آماده گی های خاص و ویژه در زمينه بمنظور تدوير بهتر اين پروسه از همين حالا اتخاذ و به منصفه اجرا گذاشته شوند.

تجائیکه معلومات از طريق رسانه های همگانی در دسترس قرار گرفته است، کميسيون مستقل انتخابات و حکومت تصميم به تصويب قانون انتخابات گرفته اند. بناً با استفاده از فرصت بدست آمده ، بنياد انتخابات آزاد و عادلانه افغانستان پيشنهادهای ميکند که بمنظور برگذاری بهتر از انتخابات پارلماني و استفاده از تجارب و درسهای اموخته شده از انتخابات گذشته، اصلاحات در تمام سطوح اداره انتخابات از طريق براه انداختن یک مشوره گسترده با نهاد های مدنی ، احزاب سياسي و کارشناسان امور صورت گیرد. تا باشد که سطح اعتماد عامه را نسبت به پروسه انتخابات هرچه بیشتر تقويت نمايد. همچنان بنياد باور دارد که به منظور ايجاد زمينه های لازم برای تدوير انتخابات آزاد و عادلانه ضرورت است تا به امور ذيل توجه جدی مبذول گردد:

- اصلاح نحوه تعين اعضای هیات رهبری کميسيون مستقل انتخابات (بخشهای تصميم گیری و اجرائيه)، در مشوره و سهم گیری نزدیک با جامعه مدنی. همچنان اصلاح طرز العمل های کاری، اصلاح پالیسی استخدام کارمندان کلیدی و ساير موارد ضروری.
  - پیگرد قانونی انعه از کارمندان کميسيون که حين پروسه قبلی انتخابات به اساس بررسی های انجام شده توسط کميسيون مستقل انتخابات و کميسيون شکايات انتخاباتی به طور مستقيم یا غير مستقيم متهم به غفلت در اجرای وظیفه و یا سو استفاده از صلاحیت کاری شده اند.
  - بهبود و انکشاف میکانيزم رسیده گی به شکايات، اعتراضات و تخلفات انتخاباتی از طریق ايجاد بستر های مناسب قانونی، تشکيلات مستقل و غير جانبدار متشکل از اعضای ملی و بين المللی دارائی استقلاليت متبازر و امکانات و زمان کافی برای اجراء آن.
- بنياد فيفا بمنظور وضاحت بیشتر روی اصلاحات پيشنهاده شده، فشرده از پيشنهادهات را که در راپور نظارتی اين اداره نیز تذکر رفته طی ضميمه با اين اعلاميه یکجا ارسال میدارد.

جهت معلومات مزید به ادرس ذیل تماس بگیریید:

جانداد سپين غر

ريس اجرئيو بنياد

تلفون: 799225841

ایمیل: spin_ghar2002@yahoo.com

ضمیمه

پیشنهادات :

در بخش اصلاح قانون

با وجود که قانون اساسی کشور چارچوب مناسب را در مورد نظامی انتخاباتی ارائه کرده، اما لازم است تا احکام قانون اساسی ذریعه قانون انتخابات بیشتر تصریح گردد، و کوشش صورت گیرد تا قوانین، مقررات، طرز العمل ها و دستور العمل های انتخاباتی در مطابقت با قانون اساسی و همچنان معیارهای انتخابات آزاد و عادلانه عیار گردد. یکی از موارد که لازم است در قانون انتخابات روی آن دقت صورت گیرد، تقویم انتخاباتی است.

بنیاد به این باور است که تقویم انتخاباتی در قانون انتخابات طوری تصریح گردد، تا ادارات تدویر کننده همه ساله مکلف به تدویر انتخابات برای ادارات منتخب نباشند. زیرا از یک طرف هزینه های تدویر انتخابات برای کشور مانند افغانستان به مثابه یک بارگران بوده. همچنان تدویر انتخابات در مسافه های زمانی نزدیک به علاقمندی مردم را برای اشتراک در انتخابات رفته رفته کم میسازد.

اضافه نمودن مواد لازم در قانون انتخابات در حمایت از اصول اساسی و پذیرفته شده انتخابات آزاد و عادلانه از جمله اصول مربوط به امور مالی کاندیدان و استفاده از دارائی های عامه و دولتی حین پروسه انتخابات میتواند زمینه های موثر را برای تامین انتخابات سالم فراهم کند.

سیستم انتخاباتی

بنیاد به این باور است که تغییر سیستم انتخابات از (سیستم رای واحد مستقیم غیر قابل انتقال به سیستم مختلط) میتواند در پهلوی حفظ حقوق کاندیدان مستقل زمینه رشد احزاب معیاری را که برای نهادینه کردن دموکراسی بسیار ضرور است در کشور فراهم نماید بر علاوه دادن فرصت های قانونی به احزاب میتواند در تشویق مشارکت مردم در پروسه انتخابات بسیار موثر باشد. بنا لازم است که مسوده که برای تعدیل قانون انتخابات به مجلس عمومی پارلمان می رود پیشنهاد واضح در زمینه تغییر سیستم انتخاباتی موجود باشد.

کمیسیون مستقل انتخابات

بنیاد به این باور است که هرگاه قانون خاص در رابطه به وظایف، تشکیل و صلاحیت های کمیسیون مستقل انتخابات تدوین گردد میتواند رهنمود باشد در زمینه صلاحیت ها و مسوولیت های این اداره. این قانون باید تمرکز داشته باشد بالای دادن تضمینات قانونی بمنظور استقلالیت تشکیلاتی و بودیجی کمیسیون، عملکرد بیطرفانه در انتخابات، ظرفیت لازم برای اداره انتخابات همچنان به منظور طرح و تنظیم بهتر این قانون لازم است تا مسوده ان در تماس و مشوره نزدیک با نهاد های جامعه مدنی کشور ساخته شود.

نحوه تعیین، شرایط و معیارها و مدت دوره کاری هیات رهبری (بخش تصمیم گیری و اجرائیه) در این قانون باید طوری پیشبینی شود تا استقلالیت عمل و توانای این هیات را در اداره و مدیریت انتخابات تضمین نماید. طوری که تجربه نشان داد نحوه گزینش که در قانون انتخابات پیشبینی شده (رئیس جمهور اعضای هیات رهبری کمیسیون را تعیین مینماید) یکی از موارد بوده که سولات را در مورد استقلالیت و بی طرفی این کمیسیون بمیان آورده است. بنا بنیاد به این باور است، که بمنظور موثریت بیشتر نحوه گزینش لازم است، تا به جامعه مدنی منحیث سکتور سوم و بی طرف در معرفی افراد واجد شرایط نقش اساسی داده شود. طوری که لیست از افراد واجد شرایط توسط نهاد های جامعه مدنی (نهاد های مدنی ذیدخل پروسه انتخابات) در مشوره با کمیسیون جامعه مدنی ولسی جرگه، تهیه شده و به ریس جمهور پیشکش و ریس جمهور از همین لیست افراد را گزیده و جهت گرفتن رای اعتماد به ولسی جرگه معرفی نماید. البته در صورت رد افراد معرفی شده باز هم ریس جمهور مقید به معرفی افراد از لیست جامعه مدنی باشد.

همچنان در قانون خاص کمیسیون لازم است، تا کمیسیون انتخابات مکلف به ارائه به موقع سایر معلومات ضروری که میتواند در شفافیت روند موثر باشد، گردد. بطور مثال معلومات در خصوص تعداد و موقعیت محلات و مراکز رای دهی، معلومات در خصوص مقدار مواد حساس انتخاباتی، تعداد کارمندان محلی اعم از اناث و ذکور و سایر موارد ضروری ....

بنیاد همچنان به این باور است، که دادن معلومات درست و به موقع از جانب کمیسیون مستقل انتخابات در پروسه میتواند اعتماد مردم را بر روند تقویت نماید، بنا لازم است، تا کمیسیون به اسرع وقت بعد از ختم رای دهی معلومات در خصوص محلات که مسدود بوده اند و یا هم مشکلات استثنائی داشته اند، هم ومعلومات درباره پروسیجر مربوط به نگهداری و انتقال مواد حساس انتخاباتی که استفاده نشده اند. اعلام و در دسترس عامه بخصوص نهاد های ناظر، نماینده گان کاندیدان و احزاب سیاسی قرار گیرد.

بنیاد باور دارد هرگاه کمیسیون انتخابات ظرفیت بخش حقوقی اشرا بیشتر تقویت نماید، تقویت ظرفیت در این بخش میتواند تا تهیه لوایح، مقررات، دستورالعمل ها و طرز العمل ها را موثر ساخته از تناقض احتمالی بین قوانین انتخاباتی، اصول اساسی انتخابات ازاد و عادلانه و دستورالعمل ها و طرز العمل های انتخاباتی که کمیسیون مکلف به تدوین ان است، جلو بگیرد. همچنان به منظور موثریت بیشتر دستورالعمل ها و طرز العمل های انتخاباتی و دادن قابلیت اجراییی به انها لازم است تا کمیسیون در تماس و مشوره نزدیک با نهاد های جامعه مدنی این لوایح را تدوین نماید.

به باور بنیاد کمیسیون مستقل انتخابات باید سایر پالیسی ها بخصوص پالیسی استخدام کارمندان دایمی اش را مرور نموده، و بمنظور وارد نمودن اصلاحات در ان مشوره جدی را با نهاد های ناظر ملی و بین المللی، جامعه مدنی و احزاب سیاسی انجام داده، و یک پالیسی موثر و کامل را در زمینه تدوین نماید.

همچنان لازم است تا کمیسیون میکانیزم واضح و موثر را بمنظور نظارت و کنترل عملکرد کارمندان اش بخصوص در جریان پروسه بوجود آورده و خود را به تطبیق ان مکلف و جوابده بداند.

دستور العمل های که باید به اصلاح ان حق اولیت داده شود

بنیاد پیشنهاد مینماید تا سایر دستورالعمل ها و طرز العمل های انتخاباتی بصورت دقیق ودر مشوره با نهاد های جامعه مدنی قبل از آغاز پروسه مرور و به تصویب قطعی کمیسیون طوری رسانده شود تا بعدا هیچ نهاد به شمول کمیسیون انتخابات نتواند بعد از آغاز تقویم انتخاباتی تغییر در ان وارد نماید. زیرا عدم تغییر در ان از یکطرف اعتبار پروسه را نزد مردم تقویت نموده، و از جانب هم فرصت برای آگاهی عامه در زمینه وجود خواهد داشت. زیرا طوریکه تجربه نشان داد عدم اعلام به موقع دستورالعمل ها و طرز العمل ها و یا هم تغییر در ان میتواند قابلیت تطبیقی انرا صدمه رساند.

بنیاد همچنان پیشنهاد مینماید تا طرز العمل مصارف مالی کاندیدان باید مرور شود و اصلاحات در ان وارد گردد، اولاً هرگاه محدودیت بالای کمکهای افراد و موسسات به کاندیدان وضع گردد میتواند، فرصت های مساوی بین کاندیدا در دوران مبارزات انتخابات را تضمین نمایدف به همین منوال هرگاه محدودیت در حد مصارف کاندیدان حین دوره مبارزات انتخاباتی نیز میتواند کنترل و بررسی راپور های مالی کاندیدان را سهل ساخته شفافیت پروسه را تقویت نماید. همچنان مکلف کردن کاندیدان بمنظور جمع اوری منابع مالی در حساب بانکی مشخص نیز میتواند کنترل مصارف مالی کاندیدان را سهل سازد.

بنیاد به این باور است ک ثبت دارای کاندیدان قبل از مبارزات انتخاباتی یک نقطه مهم است. ولی هر گاه دارائی یک کاندید بعد از ثبت یکبار و هم بعد از بررسی راپور های مالی کاندیدان اعلام گردد بیشتر میتواند اعتماد عامه بر پروسه را تقویت نماید.

همچنان این دستورالعمل باید موقف سایر مقامات دولتی از جمله نماینده گان پارلمان را در حمایت و کمپاینر کاندیدان مشخص سازد

شرایط کاندیدا توری

کاندیدا وری در قانون انتخابات لازم است تا به نحو اصلاح گردد تا از یک طرف از تعدد کاندیدان جلوگیری نموده و از جانب هم در جلوگیری از افراد غیر نخبه به ارگانهای منتخب موثر باشد. این اصلاحات میتواند در بخش بلند بردن مقدار تضمینات لازم چون تعداد امضا ها وکاپی کارت رایدهنده گان که کاندید منحصیث حامیان خود ارایه میکنند باید بیشتر ساخته شود.

همچنان تعهد نامه که کاندید در زمان کاندیدا توری خانه پری و امضا میکند لازم است تا بر علاوه عدم داشتن رابطه با گروه های مسلح غیر قانونی، عدم محکومیت به جرایم نقض حقوق بشر همچنان دارنده تعهدات و تصدیق در مورد عدم محکومیت به فساد اداری

نیز باشد. زیرا طوریکه دیده میشود ستراتیژی ملی مبارزه با فساد اداری تدوین شده و محاکم خاص نیز در زمینه بوجود آمده اند ، بنا مراجع قضائی انتخابات میتوانند اعتراض وارده در این خصوص را بررسی نموده در مورد کاندید مورد نظر تصمیم قانونی بگیرد.

کمیسیون شکایات انتخاباتی

طوریکه تجربه نشان داده موجودیت کمیسیون شکایات انتخاباتی میتواند تضمین باشد برای تامین شفافیت پروسه انتخابات در کشور بنا بنیاد پیشنهاد میکند که هرگاه قانون خاص در مورد وظایف، تشکیل، و صلاحیت کمیسیون تدوین گردد، میتواند نقش انرا در تامین اعتبار عامه بر پروسه بیشتر تقویت نماید. بنیاد همچنان پیشنهاد مینماید که در این قانون تضمینات خاص که بتواند کمیسیون را از مداخله فشارهای قوه اجرایی مصون دارد جدا مد نظر گرفته شده، و ترکیب فعلی آن (اعضای بین المللی و ملی) حد اقل برای دو یا سه پروسه بعدی انتخابات نیز حفظ گردد.

در قانون انتخابات تاریخ دوام کار کمیسیون شکایات انتخاباتی ذکر شده یعنی (حد اکثر الی یک ماه بعد از اعلام نتایج نهائی) این کمیسیون به کار خود ادامه میدهد، اما تاریخ ایجاد این کمیسیون در قانون پیشینی نشده است، بنا لازم است تا تاریخ ایجاد کمیسیون در قانون انتخابات طوری پیشینی گردد تا این کمیسیون قبل از آغازین مرحله پروسه انتخابات بوجود آمده و خود را آماده عملکرد موثر سازد. بنیاد به این باور است که هرگاه کمیسیون شکایات انتخاباتی حد اقل دو ماه قبل از آغاز مرحله ثبت نام کاندیدان ایجاد گردد، میتواند دفاتر ولایتی خود را به موقع ایجاد و پرسونل مسلکی را استخدام و آموزش داده، آماده فعالیت سازد. همچنان کمیسیون با زمان دست داشته خواهد توانست تا برنامه های مشخص آگاهی عامه را قبل از آغاز مرحله رسیده گی به اعتراضات براه انداخته سطح آگاهی عامه را در زمینه بلند برد.

در قانون انتخابات طی دو فهرست جدا گانه تحت عناوین (تخطی های انتخاباتی)، (تحریم و مجازات) انواع تخطی ها و به همین طور انواع از تحریم و مجازات تذکر رفته است. که کمیسیون شکایات انتخاباتی به اساس آن شکایات و اعتراضات واصله را وصف تخطی داده و یکی از انواع تحریم یا مجازات را در قبال آن تعیین میکند ، اما لازم است تا در این فهرست سایر تخطی ها و تحریمات و مجازات به اساس شدت و خفت کته گوری شده و هم در تناسب به انها انواع تحریمات و مجازات نیز مشخص گردد. تا حین بررسی کمیسیون نیز به اسانی بتواند تصمیم اتخاذ نموده علیه متخلفین به اسرع وقت اقدام نماید. و از جانب هم انها که قصد انجام تخلف و تقلب را دارند نیز پیشین پیامد عملکرد شان باشند.

بنیاد همچنان به این باور است ماده 52 فقره 5 قانون انتخابات صلاحیت لازم را در اختیار کمیسیون شکایات انتخاباتی میدهد تا موضوعاتی را که در محدوده صلاحیت ان قرار دارد به ابتکار خود و بدون موجودیت شکایت یا اعتراض مورد بررسی گرفته و علیه متخلفین اقدامات قانونی نماید، بنا کمیسیون شکایات باید در آینده ظرفیت خود را برای استفاده از این صلاحیت قانونی اش بلند برد، تا باشد نقش فعالیت را در شفافیت پروسه انتخابات داشته باشد.

کمیسیون همچنان باید ظرفیت خود را در امر انجام بررسیها در قبال شکایات ، اعتراضات و تخلفات انتخاباتی اشکار بطور موثر ان بلند برده تا در ختم بررسی ها انعهه از متخلفین که تخلفات شدید و جدی را انجام داده شناسائی نموده و به ارگان های عدلی معرفی کند تا باشد این کمیسیون نقش خود را بطور کامل و موثر ان در یک پروسه انتخابات انجام دهد.

بنیاد همچنان باور دارد که بمنظور موثریت عملکرد کمیسیون شکایات انتخاباتی لازم است ، تا منابع تمویلی کمیسیون جدا از منابع تمویلی کمیسیون مستقل انتخابات بوده و همچنان نهاد های که کمک های تکنیکی را که به هر دو اداره تهیه میکند از هم جدا باشند.

مرحله ثبت نام رایدهنده گان

بنیاد به این باور است که راه اندازی ثبت نام رایدهنده گان به استفاده از سیستم منول که در انتخابات 2009 استفاده شد. یک میتود نا کارا بود و نتوانست کمیسیون را در ایجاد یک لیست واضح و شفاف رایدهنده گان کمک کند. از طرف هم اجرای این سیستم خود زمینه را برای تخلفات بیشتر در پروسه انتخابات هموار ساخت. بنا لازم است تا سیستم کمپیوتری که در سال از مایشی توسط کمیسیون مستقل انتخابات قرار گرفت و توسط مردم هم استقبال گردید. حد اقل قبل از انتخابات 2014 مورد اجرا قرار گیرد. این سیستم که در اکثر کشور های جهان معمول است میتواند از یک طرف در ایجاد یک لیست شفاف رایدهنده گان که یکی از تضمینات مهم در شفافیت پروسه است، موثر باشد و از طرف هم حین پروسه از تخلفات مختلف چون تکرار رای ، رای دهی مردان توسط زنان ، رای دهی افراد زیر سن، و غیره تخلفات جلو گیری نماید.

برنامه سرشماری شهروندان

بنیاد بمنظور تدویر بهتر انتخابات شوراهای ولایتی و ولسوالی در مطابقت ماده 83 فقره 6 قانون اساسی کشور پیشنهاد مینماید تا اولاً برنامه سر شماری شهروندان باید در کشور براه انداخته شود. البته میکانیزم که به منظور این سرشماری استفاده میشود باید با غور بیشتر در مطابقت به وضعیت جغرافیائی و ساختارهای قومی در کشور انتخاب و اجرا گردد. توجه دولت و جامعه جهانی برای تطبیق موثر سرشماری شهروندان میتواند اساس و تهداب باشد برای پلانگذاری در سایر پروسه های ملی بخصوص در پروسه انتخابات در کشور.

همچنان بمنظور تدویر بهتر انتخابات شوراهای ولسوالی لازم است تا مرزبندی دقیق بین ولسوالی های کشور صورت گیرد. این برنامه باید در جز اولیت های دولت بخصوص وزارت امور داخله قرار گیرد.

نهادهای تمویل کننده

بنیاد به این باور است که هرگاه حمایت های مالی و تخنیکی به نهاد های مدنی میتواند نقش آنها را در امر نظارت بر روند انتخابات ، راه اندازی برنامه های حمایوی بمنظور اصلاح قوانین انتخاباتی و برنامه های آگاهی عامه موثر تر سازد.

بنیاد همچنان پیشنهاد میکند که برخورد نهاد های تمویل کننده بمنظور حمایت نهاد های مدنی که در بخش انتخابات کار میکنند نباید یک برخورد موسمی بوده و صرف در زمان پروسه انتخابات از آنها حمایت کنند. زیرا صرف از طریق تعهد درازمدت نهاد هایی تمویل کننده برای حمایت نهادی مدنی میتواند آنها را قادر سازد تا کارمندان متخصص و با تجربه خود را حفظ نموده و ظرفیت آنها را در امر نظارت بر پروسه های بعدی انتخابات بلند برد. همچنان حمایت دوامدار نهاد توپل کننده به نهاد های جامعه مدنی فرصت خواهد داد تا آنها در امر اصلاح قوانین انتخاباتی و بلند بردن سطح آگاهی عامه نقش مهم و فعال را بعهده بگیرند.

بر علاوه نهاد های مدنی میتوانند با داشتن حمایت درازمدت پیشنهادات سایر نهاد های ناظر ملی و بین المللی که بمنظور اصلاح سیستم انتخاباتی ارائه داشته اند. مورد حمایت قرار داده و جرأت ارگانهای ذیربط را در زمینه تقاضا نمایند.

بنیاد همچنان باور دارد هرگاه برنامه های حمایوی ارگانهای تمویل کننده در خصوص نهادهای جامعه مدنی بطور واضح جدا از برنامه های حمایوی کمیسیون انتخابات تدوین و اجرا گردد میتواند از موثریت بهتر بر خوردار گردد.

کمیسیون رسانه ها

بنیاد به این باور است. که کمیسیون رسانه ها یک مرجع مهم در جلوگیری از تخلفات رسانه ئی بخصوص تخلفات رسان های دولتی میباشد. و هرگاه این کمیسیون خود صلاحیت وضع تحریم علیه رسانه های متخلف را داشته باشد موثریت آن در جلوگیری از تخلفات رسانه ئی بیشتر خواهد شد. همچنان وضع تحریم نه تنها علیه رسانه متخلف موثر خواهد بود ، بلکه تحریم مدیران رسانه ها از کار رسانه ئی نیز میتواند موثریت خود را داشته باشد.

نقش ناظرین بین المللی در پروسه

بنیاد به این باور است که هرگاه نهاد های بین المللی برنامه های نظارتی شان را در هماهنگی و همکاری نزدیک با نهاد های ناظر ملی پیشبرند، از یکطرف میتواند از توانائی های نهاد های ناظر ملی برای تقویت ماموریت نظارتی شان بهره برند و جانب در حمایت از نقش نهاد های ناظر ملی موثر واقع گردند، همکاری و حمایت در این خصوص میتواند از یکطرف در بلند بردن ظرفیت نهاد های ناظر ملی موثر باشند و از طرف هم ماموریت نظارتی نهاد های ناظر بین المللی را به منظور اصلاح پروسه تقویت نمایند.

نقش نهاد های جامعه مدنی در پروسه

بنیاد باور دارد که حمایت سایر نهاد های مدنی در جریان پروسه از نهاد های ناظر ملی میتواند تاثیر پذیری نهاد های تدویر کننده انتخابات چون کمیسیون انتخابات را از طرح های پیشنهادی انها را بیشتر نموده و در نهایت در اصلاح پروسه مثمر واقع شود. همچنان بلند بردن ظرفیت نهاد های جامعه مدنی بمنظور لایبنگ طرح های پیشنهادی نهاد های ناظر ملی و بین المللی که بمنظور اصلاح قوانین انتخاباتی ارائه میگردد. سبب خواهد شد . روند اصلاح قوانین انتخاباتی سرعت بشتر پیدا کند.

بنیاد همچنان باور دارد که هرگاه نهاد های جامعه مدنی جهت تقویت سیستم انتخاباتی در کشور برنامه های ستراتیژیک و درازمدت داشته و بعد از اتمام پروسه انتخابات نیز بتوانند برنامه هایشان را ادامه دهند. میتوانند نقش موثری در اصلاح سیستم انتخابات داشته باشند. نهاد های مدنی میتوانند سهم مهم از طریق راه اندازی برنامه های ویژه در بخش تقویت سطح آگاهی مردم از اهمیت روند انتخابات، راه اندازی برنامه های حمایتی بمنظور اصلاح قوانین انتخاباتی داشته باشند. همچنان این نهاد ها میتوانند با استفاده از تجربه نهاد های مدنی کشور های دیگر ، در امر نظارت از عملکرد دولت بخصوص نهاد های منتخب مانند شوراهای ولایتی و پارلمان نقش ایفا نمایند.